

Kedves Intézményvezetők, Kedves Munkatársak!

A 2010-ben megalakult Országgyűlés még mielőtt megválasztotta a kormányt, sürgősséggel döntött arról, hogy felszabadítja azt az önkormányzatokra nehezedő nyomást, amely egészen addig érvényben volt, vagyis, hogy az egyházi iskolaátadás esetén is hosszú évekig az önkormányzatnak kellett az iskola költségeinek egy részét finanszíroznia. Egyes polgármesterek és önkormányzatok kettős szorításban voltak. Egyrészt érzékelték a szülők részéről az egyházi iskola igényét, másrészt ugyanazoknak a szülőknek, mint választópolgároknak nem tudták volna elmagyarázni, hogy miért kell még évekig egy olyan intézményt finanszíroznia, amelynek fenntartói jogát másnak átadták. Ennek az áldatlan helyzetnek vetett véget a 2010-es döntés.

Ekkor kapott jelentős lendületet az a folyamat, amely az 1990-es rendszerváltással megkezdődött, amikor az egyházak korábbi iskoláik egy részét - nagy politikai és média ellenszélben - visszakapták. 2010 után, az új feltételek mellett, különösen az ország keleti megyéiben nőtt jelentősen az egyházi iskolák száma. A legnagyobb változás azonban nem csak a számszerűségben mutatkozott, hanem abban a tényben is, hogy olyan iskolák is egyházi fenntartásba kerültek, amelyek korábban soha nem voltak azok. Személy szerint szívesen neveztem és nevezem ezt a folyamatot a demokrácia diadalának, hiszen szabályozott körülmények között az érintett szülők és pedagógusok szabad döntése folytán került sor ezekre a változásokra. Kétségtelenül a korábbi egyházi iskolák jó híre és eredményei is generálták azokat az új igényeket, amelyek a katolikus iskolahálózat bővüléséhez vezetett. Így jutottunk el előadásom címéhez.

A katolikus közoktatási intézményrendszer bővülése

Amikor előadásom témáján és ezen a megajánlott címen gondolkodtam, úgy döntöttem, hogy senkit nem akarok számokkal untatni. Egyrészt nem vagyok sem szociológus, sem statisztikus, másrészt az ide vonatkozó adatok szükség esetén megtalálhatók az internet bugyraiban, ha valakit mégis érdekelne. Amennyit a számszerű bővüléséről és annak okairól elmondtam, legyen elegendő bevezetésként. A következő percekben visszatekintés helyett előre szeretnék tekinteni. Inkább programot adnék, mint összefoglalást.

Az "intézményrendszer bővülése", illetve "iskoláink bővülése" kifejezésnek szeretnék egy mélyebb, szellemi, spirituális értelmet adni. Ezért a bővülést a "növekedés" értelemben fogom használni. Szent Pál-i értelemben, aki a kolosszeieknek azt írta: "Az Úrhoz méltóan éljetez, teljes mértékben az ő tetszésére, és teremjetez gyümölcsöt mindenfajta jó cselekedettel, és növekedjetez Isten ismeretében" (Kol 1,10). Ilyen értelemben beszél növekedésről az első Péter levél is: "Levetve tehát minden gonosztságot, minden álnokságot, képmutatást, irigységet és minden rágalalmazást, mint újszülött csecsemők a hamisítatlan lelki tejet kívánjátok, hogy azon növekedjetez az üdvösségre, mivel megízleltétek, hogy jószágos az Úr" (1Péter 2,1).

A napokban járt nálam egy káplán atya, akinek feladatai közé tartozik az Egri Főegyházmegeye egyik iskolájának a lelki gondozása, amelyet néhány évvel ezelőtt vettünk át a KLIK-től. Elmesélte, hogy egy családlátogatás alkalmával szóba került a helyi egyházi iskola helyzete. Amikor megkérdezte, hogy éreznék-e valami változást, amióta egyházi lett, azt a megnyugtatónak szánt választ kapta a szülőktől: "nem, nincsen semmi változás". Feltehetően a szülők arra gondoltak, hogy nem lett rosszabb a helyzet. Mindenesetre ezt a kollégát nem töltötte el kitörő lelkesedéssel munkájának ez az értékelése. Hiszen ő éppen azon dolgozik, azért imádkozik, hogy abban az iskolában legyen valami változás, valami "bővülés" ne csak számban, hanem munkastílusban, szellemiségben, lelkiségben, egyháziasságban, hogy mindenki növekedjék Isten ismeretében. Az egyháznak kétségtelenül türelmet kell gyakorolnia mind a diákok, mind a pedagógusok irányában. Nem akarja rákényszeríteni senkire sem Istent, sem Krisztust, sem az evangéliumot. Tiszteletben tartjuk pedagógusaink lelkiismereti szabadságát. Nekik pedig tiszteletben kell tartaniuk és segíteniük a fenntartó céljait. Ezért az intézményeknek egyre inkább irányba kell állniuk. Itt megkerülhetetlen az igazgatók felelőssége! Bár az iskola kétségtelenül hasonlít az egyházhhoz: olyan, mint egy nagy hajó, amely lassan fordul, de az nem jó, ha ez a fordulat egyáltalán nem érzékelhető. Nem elfogadható, ha ezt az emberek úgy élik meg, hogy "nincsen semmi változás". Ha lassan is, de érzékelhetően fordulni kell.

Az állandó előrehaladás, bővülés igénye emberileg, szakmailag és lelkiségben olyan program, amely iskoláink jellemzője kell legyen. Minden évben előre akarunk lépni valamennyit. Nem szabad leülni, mindig kell egy kis előre lépés. Az a tény, hogy hogy nem támogatja a fenntartó a drasztikus változtatásokat, nem jelentheti azt, hogy leülünk, megelégszünk a meglévővel. Érdemes emlékezetünkbe idéznünk Sík Sándor híres versét: "Ments meg Uram!" Legszíve-

sebben végig felolvasnám, de elégedjünk meg egyik veretes vesszakával: "Ne hagyj Uram, megülednem, sem eszmében, sem kényelemben. Ne tűrj megállni az ostoba van-nál, S nem vágyini többre kis mái magamnál."

Az iskola akkor lesz katolikus, ha Valaki oda beköltözik. Ezt nem lehet megszórolni. Ha egy katolikus iskola nem jól működik, akkor elsősorban a katolicitásával van a baj. Isten nélkül nem lehet jó egyházi iskolát vezetni.

Krisztus és az evangélium a kulcs. Ezek nélkül nincs egyházi iskola. Ha csak a táblát és a díszleteket cseréljük ki, nem elég a hatékony neveléshez, az átalakuláshoz. Nem tudjuk megszórolni a jó példát. Az az igazgató, aki nem belső meggyőződésből jár templomba, annak a pedagógusai sem fognak, ezért aztán a diákok és a szülők sem. Templom nélkül pedig nem lehet hatékony az egyházi iskola. Lehet úgy csinálni mintha ... de hiányzik a vonzás.

Kedves Igazgató Hölgyek és Urak, akik az utóbbi években kerültek be az egyházi rendszerbe! Ferenc pápa gyakran idézett mondata iskoláinkra is érvényes: "Az egyház nem az erőszakos térítés, hanem a vonzás által növekszik." Nem titkolt célunk az, hogy az egyház így növekedjék. Minden evangelizációnak, minden missziónak ez a fő célja. Nem arról a növekedésről van szó, amely egy vállalatot vagy egy multinacionális céget hajt. Az egyház növekedése nem önmagáért van. Nem a saját hatalmát, befolyását akarja növelni, hanem az evangélium örömhírét akarja eljuttatni minden emberhez és el akarja vezetni egy tágasabb, teljesebb életre. A ránk bízott embereket akarjuk nevelni-növelni. Az evangélium olyan dimenziókat mutat meg az embernek, amelyeket csak a hit kapuján belépve ismerhet meg. Az egyház és iskolája csak akkor tud vonzani, ha elkötelezett, szimpatikus képviselői vannak, akik az öröm és a béke hordozói.

Nem is olyan egyszerű ezt a fajta bővülést elérni, hiszen az emberek többsége megelégszik az elért eredményekkel, mondván, már az is jó, ha a helyzet nem romlik, nem akar tovább bővülni, fejlődni!

Sokan félnek attól, hogy valamit fel kell adniuk korábbi, megszokott, kényelmes életükből. Félnek belépni a templomba. Mint érdeklődők megállnak a küszöbön. Halogatják az elköteleződést. Félnek attól, hogy az istenes élet szegényebbé teszi őket. Pedig Isten nem elvenni akar bármit is az életünkből, hanem hozzáadni. Ezért, aki beengedi Krisztust az életébe, nem veszít semmit, egyáltalán semmit, ami az életet szabaddá, széppé és nagygyá teszi. A vele való barátságban kitarulnak a teljes élet kapui. Csak ebben a barátságban ismerjük meg az emberi természet nagy képességeit. Csak ebben a barátságban tapasztalhatjuk

meg azt, ami szép, és ami megszabadít. Ő nem elvenni akar bármit is az életünkől, hanem inkább adni.

(Ezért idézte egyik homíliájában XVI. Benedek pápa elődjének Szent II. János Pál pápának híres szavait: „ne féljete Krisztustól! Nem vesz el tőletek semmit, hanem mindent nektek ad! Aki neki adja magát, megkapja a százszorosát!) Igen, nyissátok ki, tárjátok ki az ajtókat Krisztusnak – és megtaláljátok az igazi életet!”

Melyek azok a területek, ahol növekedhetünk?

Ferenc pápa amikor a nevelési kongregáció tagjaival találkozott három területet jelölt meg. Elsőként a nevelés humánussá tételéről beszélt. Az iskola az emberi személy teljes kibontakoztatását kell, hogy szolgálja. A fiatalokat hozzá kell segítenie ahhoz, hogy egy szolidárisabb és békésebb világot építhessenek. A katolikus nevelési intézmények küldetése az, hogy megnyissák a távlatokat a transzcendens előtt. Ehhez azonban elkötelezettségre és szeretetre van szükség, folytatom a pápa gondolatát. Olyan jó látni, amikor a pedagógusok szeretik a gyerekeket. Olyan jó azt látni, amikor az igazgatók szeretik a pedagógusaikat és az intézményüket. Szolgálni akarják az intézményüket. Ne nekem szolgáljanak, hanem én szolgáljak. Természetes, hogy egy pedagógus, egy igazgató az iskolából él. Érdeemes tudatosan felvállalni, hogy nemcsak belőle, hanem érte is élünk. Így vagyunk az egyházzal is. Hiszen az egyházi iskola része az egyháznak. Amikor tehát az iskolából élünk, akkor az egyházból élünk. Vállaljuk tudatosan, hogy nemcsak belőle, hanem érte is élünk! Pontosan olyan benső örömet tapasztalhatunk meg, mint amikor édesanyaként vagy édesapaként valaki a családjáért él.

Tanítsuk meg a fiatalokat arra, hogy emberek tudjanak maradni minden helyzetben. Ahogyan Arany János írta: „*Legnagyobb cél pedig itt e földi létben, ember lenni mindég, minden körülményben.*”

Bátorság kell ahhoz, hogy a tanárokat is neveljük, növeljük, ilyen értelemben is. Ha korrekcióra van szükség, akkor korrigálni kell. Nem megszegyenyítve, nem kibeszélve, hanem négszemközt, szeretettel. Egy olasz film: "Emberek vagyunk, vagy tizedesek?" Sajnos vannak olyan emberek, akik a mundérjuk, hivataluk tekintélye mögé bújva, nagy mellénnyel, hivalkodó büszkeséggel és csak hivatalosan tudnak embertársaikhoz viszonyulni. Legyenek ők katonák, orvosok, vagy papok vagy tanárok a kísértés lényegében mindig ugyanaz: a másik emberben nem az embert, a felebarátot, a gyereket, hanem a beteget, az „esetet”, a

klienst, a hívőt, a beosztottat, a főnököt látni, aki rangban alattunk vagy feletünk áll. - Alapvetően fontos: szeressük a ránk bízottakat !!!

Miben kellene még bővülnünk, növekednünk?

Egy másik szempont, amire a pápa rámutat a párbeszéd kultúrájának az erősítése. Világunk mára egy globális faluvá vált, ahol mindenki az emberiség családjához tartozik, jobb jövőre vágyik. Ugyanakkor sajnos jelen vannak az erőszak, a szegénység, a kizsákmányolás, a diszkrimináció, a kirekesztés és a szabadság korlátozásának különböző formái, melyek a leselejtezés kultúrájához vezetnek. Kéri, hogy a katolikus iskolák mutassanak példát a párbeszédre, a találkozásra, a kulturális és vallási különbözőségek értékelésére. A párbeszéd ugyanis megkívánja a tiszteletet, a megbecsülést és az odafigyelést, anélkül, hogy tagadná az evangéliumból fakadó identitásunkat. A jövő nemzedékeket keresztény módon a párbeszédre neveli, segít hidakat építeni és válaszolni korunk kihívásaira.

Ferenc pápa arra kér bennünket, hogy segítsünk elhinteni a remény magvait az iskolákban. Növekedjünk a reményben! Az ember ugyanis nem élhet remény nélkül. Keressük a szépet, a jót, az igazat és a másokkal való szeretetközösséget, hogy együtt növekedhessünk. A fiataloknak ma erre a reményre van a legnagyobb szükségük. A remény nem felületes optimizmus, hanem helyes kockázatvállalás, mint ahogyan a nevelés is az. Mi magyarok, általában pesszimisták vagyunk. Iskoláink legyenek a remény forrásai!

A 2016/2017. tanév második félévének az elején vagyunk. Tudjuk, hogy messze még a tanév vége, rengeteg a teendő, de ne feledjük a nagy nevelő, Bosco Szent János gondolatát. „Csak semmi lazítás! Ne fáradjunk el a jóban, velünk az Isten! Dolgozzunk fáradhatatlanul a ránk bízott növendékekért.”

"Ha azt akarjuk, hogy meglássák rajtunk az emberek, hogy mi a növendékeink örök boldogságáért fáradozunk, és őket a sajátos feladataik teljesítésére tanítjuk meg, akkor mindenekelőtt szükséges, hogy sohase feledkezzetek meg arról, hogy ti e szeretett ifjak szüleit helyettesítitek."

Tisztelettel, szeretettel és segítőkészen szolgáljuk, neveljük, növeljük őket, a hit, a hűség és a hivatás útján!

Ternyák Csaba